

๑๔

ป ญ า จ า ร า ภี ก มุ ณี เถ ร ี

หยาดน้ำค้างบนปลายยอดหญ้า ยามต้องแสงอาทิตย์
อุทัยย่อมเหือดแห้งหายไป ตั้งอยู่ไม่นาน ฉันทิ ชีวิตของสัตว์
ทั้งหลาย ย่อมถูกความแก่ ความเจ็บ และความตาย เพลลาญไป
ตั้งอยู่ไม่นาน ฉันทิ

ปฐาจารย์ภิกษุณีเถรี

๓๐๕

เราเกิดมาเพื่อสร้างบารมี สร้างความดีไปจนกว่าบุญบารมีของเราจะมากพอ ที่จะเป็นเครื่องสนับสนุนให้เราได้บรรลุมรรคผลนิพพาน เช่นเดียวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในสมัยที่ยังเป็นพระบรมโพธิสัตว์อยู่ เมื่อเกิดมาในโลกมนุษย์พระองค์ก็ทำแต่ความดี สร้างความดีอย่างไม่หยุดยั้ง ไปจนกระทั่งหมดอายุขัย และตลอดระยะเวลา นั้น พระองค์ไม่เคยละเลยการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง ด้วยการเจริญภาวนา ทรงทำอย่างนี้ทุกภพทุกชาติจนบารมีของพระองค์เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ ได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นบรมครูของโลก

พระบรมศาสดาทรงเปรียบเทียบชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลายว่า

**“หยาดน้ำค้างบนปลายยอดหญ้า ยามต้องแสงอาทิตย์
อุทัยย่อมเหือดแห้งหายไป ตั้งอยู่ไม่นาน ฉนใด ชีวิตของ
สัตว์ทั้งหลาย ย่อมถูกความแก่ ความเจ็บ และความตาย
เผาผลาญไป ตั้งอยู่ไม่นาน ฉนนัน”**

ชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ ล้วนมีความตายเป็นที่สุด ไม่มีใครเลยที่จะเอาชนะพญามัจจุราชได้ พอแรกลืมตาขึ้นดูโลก ชีวิตก็บ่ายหน้าไปหาหนุมตยู เหมือนพระอาทิตย์เมื่อโผล่พ้นขอบฟ้า และมุ่งหน้าสู่อัสดง แต่ความสั้นยาวของชีวิตแต่ละคน

ปฏาจารย์รภษณ์เถรี

๓๐๖

นั้นไม่เท่ากัน เพราะความตายไม่มีเครื่องหมาย ไม่มีสัญญาณ บ่งบอกหรือตักเตือนว่า ชีวิตเราจะดับลงในวันใด เหมือนดวงประทีปตั้งอยู่กลางสายลม บางคนจบชีวิตลงในวัยเด็ก บางคนจบชีวิตลงในวัยหนุ่มสาว บางคนจบชีวิตในวัยชรา

เพราะฉะนั้น เราจึงต้องหมั่นเตือนสติตัวเราเองบ่อยๆ เพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต จงมองสังขารร่างกายเหมือนหยาดน้ำค้างบนปลายยอดหญ้าที่ตั้งอยู่ได้ไม่นาน ในไม่ช้าก็ต้องเหือดแห้งไป ชีวิตเราต้องเสื่อมสลายไปในที่สุดเช่นเดียวกัน เราเองก็ยังไม่รู้ว่าความตายจะมาถึงเราเมื่อไร เพราะชีวิตนี้เป็นของน้อย ควรรีบเร่งทำความเพียรสร้างความดีสั่งสมบารมี ยิ่งๆ ขึ้นไป แล้วชีวิตของเราจะปลอดภัย แม้ประสบทุกข์อันใหญ่หลวง จะผ่านพ้นไปได้ด้วยบารมีที่สั่งสมมาอย่างดีแล้ว

*ในสมัยพุทธกาล มีลูกสาวเศรษฐีคนหนึ่งในเมืองสาวัตถี มีรูปร่างสวยงามมาก พ่อแม่เลี้ยงดูเป็นอย่างดีให้อยู่บนปราสาท ชั้นที่ ๗ มดไม่ให้ไต่ ไรไม่ให้ตอม ต่อมานางไปชอบพอกับคนใช้ของตัวเอง แล้วพากันหนีออกจากบ้านไปอยู่ในป่า ไม่นานก็ตั้งครรภ์ ในสมัยโบราณ ธรรมเนียมของผู้ที่จะคลอดบุตรต้อง

ปฐาจารย์การึกษณ์เณร

๓๐๓

กลับมาคลอดที่บ้าน นางจึงบอกกับสามีว่าจะขอกลับไปคลอดที่บ้านของนาง แต่สามีไม่ยอมเพราะกลัวจะถูกพ่อของนางลงโทษ

เช้าวันหนึ่ง นางจึงตัดสินใจหลบหนีสามี เดินทางกลับบ้านเกิดของตัวเอง และได้คลอดบุตรระหว่างทาง พอสามีทราบก็รีบตามไป พบว่านางคลอดบุตรแล้ว จึงพากันเดินทางกลับไปที่บ้านในป่าดั้งเดิม อยู่มาไม่นานก็เกิดเหตุการณ์ทำนองเดียวกันอีก แต่ทว่าเหตุการณ์ครั้งที่สองนี้ เป็นเหตุการณ์ที่พลิกชีวิตของลูกสาวเศรษฐี นางตั้งครรภ์อีกครั้งหนึ่ง เมื่อครรภ์แก่แล้วก็พาลูกชายหลบหนีสามีเพื่อจะกลับบ้านเกิดอีก ฝ่ายสามีเมื่อทราบว่าภรรยาหนีออกจากบ้าน ก็ติดตามไปจนทัน

คืนนั้นได้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ฝนฟ้าตกกระหน่ำ ปรະจวบเหมาะกับนางเจ็บท้องใกล้จะคลอด จึงให้สามีไปแสวงหากิ่งไม้ ใบไม้มาทำที่กำบังฝน เมื่อสามีถือไม้เดินไปเพื่อตัดกิ่งไม้ไปถึงจอมปลวกแห่งหนึ่งซึ่งเป็นที่อยู่ของงูพิษ งูพิษจึงเลื้อยปราดออกมาฉกสามีของนาง ซึ่งมัวแต่สาละวนกับกิ่งไม้อยู่ ล้มลงตาย ณ ที่นั่นเอง

ธิดาเศรษฐีเจ็บครรภ์อย่างหนัก มองหาสามีก็ไม่เห็น ในที่สุดก็คลอดบุตรชายออกมาอีกคนหนึ่ง ขณะเดียวกันฝนก็เทกระหน่ำ เด็กทั้ง ๒ คนส่งเสียงร้องไห้กันจ้าละหวั่น ท่ามกลาง

ปฐาจารย์ภิกษุณีเถรี

๓๐๘

สายฝนที่ปรอยปรายอยู่นั้น นางได้คุกเข่าแล้วคำมือทั้ง ๒ ข้าง กับพื้นดิน กำบังฝนให้ลูกทั้งสองคนพ้นจากสายฝนไปได้บ้าง จนถึงรุ่งเช้า จึงได้พาลูกทั้งสองระหกระเหินไปตามหาสามี พบศพสามีนอนคว่ำหน้าอยู่ที่จอมปลวก ก็ได้แต่เสียใจร้องไห้ ร้องให้คิดถึงสามี

ขณะที่ใจยังไม่คลายโศก นางได้ออกเดินทางเพื่อจะกลับไปบ้านเกิด จึงจุงลูกชายคนโต และอุ้มลูกชายคนเล็กที่ยังเป็นทารกอยู่ไปจนถึงฝั่งแม่น้ำ พาลูกข้ามไปที่ละคน อุ้มลูกคนเล็กเดินฝ่ากระแสน้ำไปวางบนใบไม้ที่ริมฝั่งตรงกันข้าม แล้วเดินกลับมาเพื่อจะรับลูกอีกคนหนึ่ง เมื่อเดินฝ่ากระแสน้ำไปได้ครึ่งทาง มีเหยี่ยวตัวหนึ่งเห็นทารกตัวแดงๆ คิดว่าเป็นชิ้นเนื้อ เลยโฉบมาโฉบเอาทารก นางตกใจเป็นอย่างยิ่ง จึงร้องตะโกน และปรบมือขับไล่ด้วยเสียงอันดัง ลูกชายคนโตเห็นอาการของนาง นึกว่าแม่กวักมือเรียกเลยเดินลงมาในแม่น้ำ ถูกกระแสน้ำพัดหายวับไปในทันที

นางเห็นลูกน้อยทั้งสองหายไปตามหน้าต่อตา จึงร้องให้คร่ำครวญอย่างสุดแสนทรมาณ ในที่สุดนางได้รวบรวมเรี่ยวแรงที่มีอยู่ ตะเกียกตะกายไปหาพ่อแม่ เมื่อเดินไปถึงบ้านจึงทราบข่าวว่า บ้านตัวเองถูกไฟไหม้เพราะฟ้าผ่าเมื่อคืนนี้ พ่อแม่และพี่ชายเสียชีวิตทั้งหมด ๓ คน นางสูญเสียบุคคลผู้เป็นที่รักพร้อมๆ

ปฏาจาราภิกษุณีเถรี

๓๐๕

กันถึง ๖ คนในเวลาคืนเดียว จึงเสียใจจนไม่สามารถจะตั้งสติ
อยู่ได้ กลายเป็นหญิงเสียสติในตอนนั้น จากนั้นนางเที่ยวเดิน
คร่ำครวญหาผู้ที่ตายไปแล้วเหล่านั้น ด้วยอาการกระเซอะกระเซิง
จนผ้าผ่อนหลุดจากร่างกาย

แต่ธิดาเศรษฐีผู้นี้ จะไม่พบกับทุกข์โศกที่สาหัสไปกว่านี้
อีกแล้ว เพราะบุญในอดีตที่เคยสั่งสมไว้ พร้อมกับความตั้งใจ
ปรารถนาเป็นพระอรหันตสาวิกาผู้เลิศรูปหนึ่ง นำพาให้นางได้
ไปพบพระบรมศาสดา ในขณะที่ทรงแสดงธรรมอยู่ได้ทอด-
พระเนตรเห็นนางเข้ามาในข่ายพระญาณ ขณะนั้นเองนาง
ได้เดินตรงมายังเขตวันมหาวิหาร แหวกฝูงชนเข้ามายังที่แสดง
ธรรม มหาชนเห็นนางผู้เสียสติเดินเข้ามาใกล้ก็พากันขับไล่
แต่พระบรมศาสดาตรัสห้าม แล้วบอกให้นางเข้ามาใกล้ๆ

นางตรงเข้ามาหาพระบรมศาสดา ซึ่งกำลังแสดงธรรม
ให้มหาชนรับฟังกันอยู่ เข้าไปนั่งคุกเข่าร่ำไห้ ณ ที่นั้น พระพุทธ-
องค์จึงตรัสว่า “ดูก่อนน้องหญิง เธอจงกลับได้สติเถิด” ด้วย
พุทธานุภาพ นางจึงกลับได้สติขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง จึงเกิดความ
ละอายที่ตัวเองไม่มีเสื้อผ้าอาภรณ์สวมใส่สาธุชนผู้ใญ่บุญท่านหนึ่ง
ได้โยนผ้าขาวให้นางห่มเพื่อป้องกันความละอาย ความโศกค่อยๆ
มลายหายไปจากใจของนาง พระบรมศาสดาตรัสเทศนาสั่งสอน
ให้นางพิจารณาเห็นความเป็นจริงของชีวิต นางค่อยๆ ไตร่ตรอง

ปฏาจารย์การึกษณึถึ

๓๑๐

ตามกระแสพระธรรมเทศนา เนื่องจากนางเป็นผู้มีบุญเก่า
ที่สั่งสมมาดีแล้ว พอจบพระธรรมเทศนาก็ได้บรรลุธรรมเป็น
พระโสดาบัน และได้ขอบวชเป็นภิกษุณี ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา
นางจึงได้ชื่อว่า “ปฏาจารย์” ซึ่งหมายถึง ผู้มีความประพฤติก
ลับคืนมาดังเดิม

วันหนึ่ง นางปฏาจารย์ภิกษุณี ถือน้ำล้างเท้าราดลง
บนพื้นดิน พอราดครั้งแรกน้ำไหลไปได้นิดหน่อย และซึมหายไป
ราดครั้งที่ ๒ น้ำไหลไปไกลกว่าครั้งแรก ราดครั้งที่ ๓ น้ำไหลไป
ไกลกว่าทั้ง ๒ ครั้ง ปฏาจารย์ภิกษุณีถือน้ำนั้นเป็นอารมณ์
พิจารณาว่า “เหล่านั้ตั๋นั้ยอมตายในปลั้มวั้ย เหมือนน้ำที่เร
าราดไปครั้งแรก ตายในมัชฌิมวั้ย เหมือนน้ำที่เราราดครั้งที่สอง
ตายในปัจฉิมวั้ย เหมือนน้ำที่เราราดไปครั้งที่สาม”

พระบรมศาสดาประทับนั่งที่พระคันธกุฎี แลรั้คมิไป
เหมือนกับปรากฏอยู่เบื้องหน้า ตรัสว่า “เป็นอยั่อย่างนั้นแล ปฏาจารย์
การมีชีวิตัอยู่เพียงวันเดียวหรือขณะเดียวของผู้เห็นความเกิดขึ้น
และความเลื่อมไปของขันธ ๕ ประเสริฐกว่าการมีชีวิตัอยู่ถึง
๑๐๐ ปี ของผู้ไม่เห็นความเกิด และความเลื่อมของขันธ ๕”
นางปฏาจารย์ภิกษุณีได้พิจารณาธรรมตามคำสอนของพระ-
พุทธองค์ไปตามลำดับ ใจหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายได้ถูกส่วน จึง
ดำเนินจิตเข้าไปสู่ภายใน สุตทำยาก็ได้บรรลุกายธรรมอรหัต

ปฎิภาณารากษุณีเถรี

๓๑๑

เป็นพระอรหันตเถรีในขณะนั้นเอง ต่อมาภายหลังพระพุทธองค์ทรงแต่งตั้งให้นางเป็นภิกษุณี ผู้เลิศในด้านทรงจำพระวินัย

จะเห็นว่า จุดหักเหของชีวิตนั้น หากเราสามารถใช้ปัญญาพิจารณา แล้วตัดสินใจให้ถูกต้อง ชีวิตนั้นจะผ่านพ้นห้วงทุกข์ไปได้ ชีวิตของเรานั้นเปราะบางยิ่งนัก หายใจออกไม่หายใจเข้าก็ตาย หายใจเข้าไม่หายใจออกก็ตาย แม้จะพยายามประคับประคองอย่างดีเพียงใด อยู่ได้ไม่นานก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ และต้องตายในที่สุด ชีวิตเราจึงตั้งอยู่ได้ไม่นาน เหมือนหยาดน้ำค้างบนปลายยอดหญ้า เมื่อต้องแสงพระอาทิตย์ยามเช้า ก็ต้องเหือดแห้งหายไปอย่างรวดเร็ว

ตามธรรมชาติสังขารร่างกายของคนเรา เกิดดับอยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากสืบทอดกันรวดเร็วมาก เราจึงไม่ค่อยรู้ถึงการเกิดดับ และมองเห็นว่าเป็นของเที่ยงจีรังยั่งยืน เพราะสันตติคือ ความสืบทอดไม่ขาดสายมาดบัง รักรูปลักษณ์ไว้ทำให้เกิดความประมาทลุ่มหลงในวัยและชีวิต กว่าจะรู้ว่าสังขารเสื่อมถอยลง ชีวิตก็ย่างเข้าสู่วัยชรา ไร้เรี่ยวแรงแล้ว ครั้นพอจะหันกลับมาทำความดี มาสร้างบุญบารมีให้เต็มทีเหมือนเมื่อยังเป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่ก็ไม่ได้เสียแล้ว

การจะเห็นสังขารได้ตามความเป็นจริง ต้องทำให้

ปฏาจารย์ภิกษุณีเถรี

๓๑๒

หยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นี่แหละ หยุดให้สนิทจนเห็น
กายในกายเข้าไปเรื่อยๆ ตั้งแต่กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์
กายพรหม กายอรุปรพพรหม จนถึงกายธรรม เข้าถึงพระธรรมกาย
ได้เมื่อไร อาศัยธรรมจักรคือตาธรรมกายนั้น มองเห็นสังขาร
ทั้งปวงว่า เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา ยังตกอยู่
ในกฎของไตรลักษณ์

การเห็นความไม่เที่ยง ความเกิดดับของสังขาร และสิ่ง
ทั้งปวงตามความเป็นจริงนี้ ทำให้เกิดนิพพิทา คือ ความเบื่อหน่าย
เมื่อเบื่อหน่ายย่อมคลายกำหนด คลายความยึดมั่นถือมั่นในตัว
ตนภายนอก แล้วมุ่งเข้าสู่ความสงบคือ ใจหยุดใจนิ่ง เข้าถึงตัว
ตนภายในคือ กายธรรม ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันแท้จริง ที่เรา
ควรเอาใจใส่ เพราะจะเป็นทางไปสู่ความดับทุกข์ได้ในที่สุด

เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว เราจึงไม่ควรประมาท ให้หมั่นปฏิบัติ
ธรรมกันอย่างสม่ำเสมอทุกๆ วัน อย่าได้ขาด ฝึกใจให้หยุดนิ่ง
ให้ติดเป็นนิสัย ไม่ว่าจะมีการกิจเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม เราจะ
ไม่เอาภารกิจเหล่านั้นมาเป็นข้ออ้าง ทำให้เราเสียโอกาสในการ
เข้าถึงธรรม เพราะฉะนั้นหมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งตลอดเวลา

